

تدارک کار تیمی

گزارش‌های متعددی از ناموفق بودن فعالیت‌های گروهی دانشجویی و ناکافی و نامناسب بودن دستاوردهای آنها موجود است. یکی از دلایل این امر عدم آشنایی دانشجویان با الفبای کار در یک تیم، نحوه ساماندهی هدف‌ها و توسعه تیم، برگزاری جلسات آن و مقابله با تضادها و مناقشاتی است که ممکن است در حین کار، پیش آید. از اینرو، باید ترتیبی داده شود تا دانشجویان، قبل از آغاز فعالیت‌های گروهی، با قواعد عمومی آن آشنا شوند. یکی از این موارد، آگاهی از رفتار خود و دیگران در تیم است.

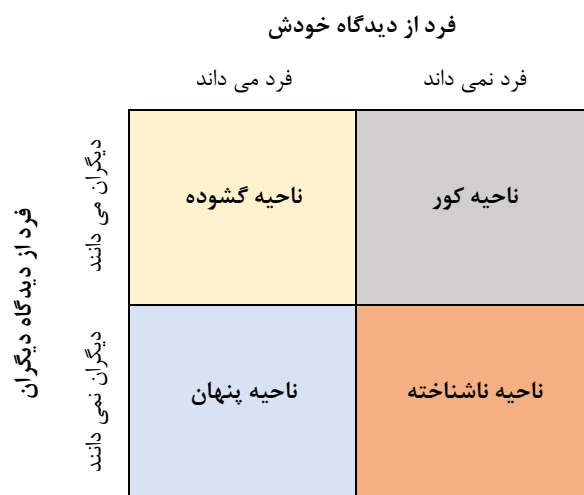
الگوهای چندی برای بیان رفتار فرد در گروه ارائه شده است. یکی از الگوهای بسیار جالب و مورد توجه در تصویر کردن سطوح آگاهی در رفتار انسانی، پنجره جوهری^۱ است. پنجره جوهری مدلی است که نشان می‌دهد شناخت دیگران از ما، زمانی بیشتر می‌شود که اطلاعاتی در مورد خود را با آنها در میان بگذاریم. واژه «جوهری» از ابتدای اسامی کوچک دو روانشناس (جوزف لاف و هری اینگرهام)^۲ گرفته شده است، که در سال ۱۹۹۵ این مدل را طراحی و ارائه کرده‌اند. این مدل نحوه پیوند فرد با اشخاص دیگر را در چهار خانه نشان می‌دهد. هر یک از این چهار خانه، بخشی از یک پنجره را تشکیل می‌دهند. این چهار خانه، برحسب میزان آگاهی که از رفتار، احساسات و انگیزه‌های خود داریم، یا میزان آگاهی دیگران در باره ما، به نام‌های ناحیه گشوده، کور، پنهان و ناشناخته، نامگذاری شده اند (شکل ۱).

- **ناحیه گشوده:** بخشی از شخصیت ماست که در معرض دید عموم قرار دارد، یعنی معرف اطلاعاتی است که ما در باره خود می‌دانیم و دیگران نیز از آن اطلاع دارند. از آن جمله است نام، قد، وزن، رنگ پوست. این اطلاعات مواردی است که در بدو ورود به جمع (گروه، کلاس، محیط کار، ...) به صورت کلامی و غیره، به دیگران عرضه کرده‌ایم. ناحیه گشوده معمولاً حاوی آن اطلاعاتی است که مایلیم دیگران در باره ما بدانند.
- **ناحیه کور:** یا نقطه کور، معرف اطلاعاتی است که دیگران در باره ما می‌دانند ولی شخصاً از آن بی‌اطلاعیم. مثلاً به ما می‌گویند که شنونده خوب یا سخنران ماهری هستیم. این در حالی است که ممکن است شخصاً خود را شنونده یا گوینده خوبی ندانیم.
- **ناحیه پنهان:** یا خصوصی جنبه‌هایی از شخصیت فرد است که برای خود فرد شناخته شده ولی برای دیگران ناشناخته است. این ناحیه در برگیرنده تمام اطلاعاتی است که مایل نیستیم دیگران در باره ما بدانند. اطلاعات خصوصی حاوی مواردی چون احساسات، و تجربیات ناموفق ماست.

^۱ Johary window

^۲ Josef Luft & Harry Ingrham

- **ناحیه ناشناخته:** محدوده ایست که نه خود فرد و نه دیگران، اطلاعی در باره آن ندارند. این اطلاعات می‌توانند توانایی‌هایی باشد که تاکنون در باره خود کشف نکرده‌ایم. به‌عنوان مثال هنوز نمی‌دانیم که قدرت رهبری خوبی داشته یا توانایی طراحی بالایی داریم.

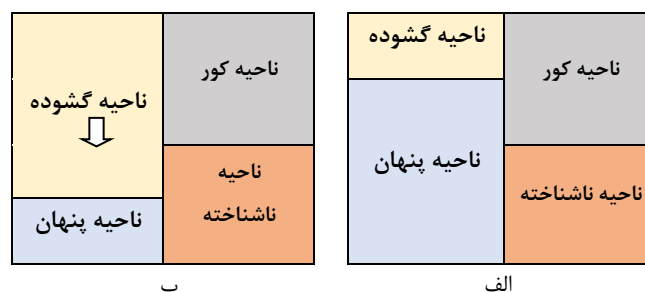

شکل ۱. پنجره جوهری

در شرایط مختلف و در طول زمان، اندازه ناحیه‌های چهارگانه پنجره جوهری (شکل ۱)، ثابت باقی نمی‌مانند. همچنان که در یک جمع اعتماد دو و چند جانبه افزایش یافته و نقاط اشتراک بیشتری را با دیگران پیدا می‌کنیم، اطلاعات از یک ناحیه به ناحیه مجاور منتقل می‌شود. در جمع، یعنی در کلاس، در گروه یا در محل کار، به تدریج بر تفاوت‌ها غلبه کرده و آغاز به اعتماد به یکدیگر می‌کنیم و اطلاعات بیشتر و باز هم بیشتری را در باره خود را عرضه می‌کنیم و به این ترتیب ناحیه گشوده را گسترش می‌دهیم. ناحیه گشوده مهم‌ترین بخش پنجره جوهری است، زیرا هرچه اعضای یک تیم بیشتر و بهتر یکدیگر را بشناسند، اعتماد متقابل، همکاری، اثرگذاری و بهره‌وری بیشتری، خواهند داشت. فرایند توسعه این ناحیه «خودگشودگی» نام دارد و حاصل داد و ستد هایی است که بین شما و دیگر اعضای تیم رخ می‌دهد. لازم به ذکر است که خودگشودگی باید به‌موقع و از دو سو باشد. یعنی اگر در فرآیند ارتباطات فقط یک طرف اقدام به خودگشودگی نماید و طرف مقابل آنرا انجام ندهد، ارتباط برقرار نمی‌شود. برطبق مدل پنجره جوهری، هر قدر ناحیه گشوده افراد گسترده‌تر شود؛ توان برقراری ارتباط آنها بیشتر و انعطاف پذیری در سبک رهبری آنها گسترده‌تر می‌شود؛ زیرا در این ناحیه است که طرفین از هم شناخت پیدا کرده و امکان بروز تضاد بین آنها ضعیف‌تر می‌شود. از اینروست که افراد برای افزایش توان ارتباطی خود باید ناحیه گشوده را گسترش دهند.

به‌روز اولی که با همکلاسی‌ها یا اعضای گروه کاری خود آشنا شدید، یا به‌محل کار جدید خود رفتید، فکر کنید. ناحیه گشوده شما شاید شبیه شکل ۲ الف بود. با گذشت زمان، و احساس آرامش و امنیت بیشتر در جمع، به تدریج ناحیه گشوده شما گسترش یافته و به‌حالتی مثل شکل ۵-۲ ب در می‌آید. با در میان گذاردن اطلاعات با دیگران، ناحیه گشوده در جهت قائم گسترش یافته و ناحیه پنهان کوچک می‌شود. از سوی دیگر با کسب بازخورد از دیگران، درباره چیزهایی که درباره شما می‌دانند، ناحیه گشوده در جهت افقی گسترش یافته و ناحیه کور کوچک می‌شود. گسترش ناحیه گشوده می‌تواند کوچک‌تر شدن ناحیه

ناشناخته را نیز به همراه داشته باشد. با توسعه شبکه‌های اجتماعی (مثل فیس بوک و تویتر) اندازه ناحیه‌های چهارگانه ممکن است به‌طور مصنوعی نیز تغییر کنند.

شکل ۲. وضعیت ناحیه گشوده پنجره جوهری در بدو ورود به یک جمع (الف)؛ و پس از گذشت مدتی و آشنایی با جمع (ب).

یادگیری و داشتن آگاهی بیشتر از خود، عاملی حیاتی در موفقیت‌های آتی ماست. باید اعتماد به‌نفس خود را افزایش بدهیم و بدانیم که توانایی‌های زیادی داریم که می‌توانیم با دیگران به‌اشتراک بگذاریم. به‌همین ترتیب ما نیاز داریم از جمعی که با آن هستیم اطلاعات بیشتری داشته باشیم. خلاصه اینکه زندگی در باره یادگیری و رشد است؛ یا به‌زبانی، زندگی **یادگیری مداوم**^۳ است.

منابع

Ford J, Knight J, McDonald-Littleton E. ۲۰۱۱ The Learning Skills; a comprehensive orientation and study skills course. Center for Literacy Studies, The University of Tennessee.

Open University, Groups, and teamwork, ۶۱ pp. <http://www.open.edu/openlearn/science-maths-technology/engineering-and-technology/groups-and-teamwork/content-section-۰۰>. (Accessed Dec ۲۰۱۱).

Wikipedia, www.wikipedia.com (accessed Dec ۲۰۱۲)

معماریان حسین. ۱۳۹۵. طراحی مهندسی، انتشارات دانشگاه تهران؛ ۴۷۸ صفحه.

معماریان حسین، آموزش کار تیمی، <http://www.ucee.ut.ac.ir/cms/۴۲۲۵۳> (دسترسی، بهار ۱۴۰۰)

حسین معماریان، فروردین ۱۴۰۱

